

et bredt kunnskapsfelt: internasjonal statistikk, fagfellevurderte tidsskrifter, nyhetsmagasiner, aviser, nasjonale registre og spesifikk kunnskap fra kjønnsforskere.

Også i delen om helse er det gode eksempler, for eksempel sykdommer som rammer kvinner hyppigere enn menn og at disse gjerne har lav status. Forfatteren peker på mangel på kjønns spesifisert kunnskap innen store sykdomsgrupper som hjerte- og karlidelser, immunologiske lidelser og psykiatriske diagnoser.

Et kapittel har overskriften Yentil-syndromet, som er en betegnelse på at kvinner kan feildiagnostiseres dersom deres symptombilde ikke stemmer overens med det konvensjonelt «vedtatte» som ofte er basert på hvordan sykdommen arter seg hos menn. I gjennomgangen av smerter har hun fyndige setninger som «I stedet for å tro på kvinner når de forteller at de har smerter, har vi en tendens til å se på dem som gærne. Og hvem kan klandre oss». Forfatteren gir oss en kort gjennomgang av historiske føringer som bidrar til at kvinner med plager ikke blir forstått, men avskrevet som «hysteriske».

Et kapittel har overskriften «kjønnsnøytral med urinaler». Forfatteren skriver seg inn i dagens diskusjon, der toaletter på offentlige steder nå er såkalt kjønnsnøytrale, en med båser, en med pissoarer. Dette fører til at køene foran de med båser bare blir lengre, da mennene også kan bruke disse i tillegg, for hvilken kvinne vil gå inn på et toalett med pissoarer. Et tankevekkende eksempel på at kjønnsnøytralitet ikke nødvendigvis fører til likeverdighet. Forfatteren forteller hvordan kvinner i fattige land bruker masse timer på å finne et egnet sted til å tisse, når det ikke finnes tilstrekkelig med latriner. Menn har det enklere. Kjent er det også hvordan kvinner på vei til latriner i flyktningleirer, må passere områder der faren er overhengende for å bli overfalt og voldtatt.

I et kapittel om meritokratiet, gir forfatteren en del eksempler fra akademia. Her introduserer hun begrepet briljansbias. I en studie der deltakerne ble vist bilder av mannlige og kvinnelige fakultetsmedlemmer ved et eliteuniversitet, var det ingen sammenheng med menns utseende og antagelsen om at de var briljante, mens jo mer stereotypt vakre kvinner var, jo mindre sannsynlig var det at de ble antatt å være forskere.

Boka anbefales til alle med interesse for helse og samfunn!

Litteratur

1. NOU 2023: 5. *Den store forskjellen: om kvinners helse og betydningen av kjønn for helse.* <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2023-5/id2964854/> (24.6.2023).

Berit Schei

berit.schei@ntnu.no

Berit Schei er professor emerita i samfunnsmedisin ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet og overlege ved Kvinneklubben, St. Olavs hospital, Trondheim.